

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Politika a nástroje ochrany životního prostředí (ENV05)

Ing. Kateřina Šebková, Ph.D.

RECETOX

sebkova@recetox.muni.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace tohoto předmětu je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Přednáška č.9

Práce dalších organizací s programy o nakládání s chemickými látkami

- IOMC: Meziorganizační program pro nakládání s chemickými látkami a jeho členové (9)
- Výběr z programů členských organizací

Zhodnocení předmětu/diskuse

[WHO | Inter-Organization Programme for the Sound Management of Chemicals \(IOMC\)](#)

IOMC - stručně

- ustaven v roce 1995 - memorandum o porozumění (**Memorandum of Understanding, MOU**)
- Členské organizace: ILO, FAO, UNEP, UNIDO, OECD a WHO + další členové - UNITAR (1997), Světová banka (2010) a UNDP (2012)
- sídlí/pomáhá koordinovat WHO
- IOCC - Koordinační skupina programu
- mandát - navazuje na doporučení konference o životním prostředí a rozvoji (UN CED) v Rio de Janeiru 1992 - Agenda 21, kapitola 19
- cíl - posílit spolupráci a koordinaci v otázkách chemické bezpečnosti a dosáhnout “SAICM” cíle k roku 2020

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

- vznikla dne 14. října 1960 v Paříži = 20 států podepsalo zakládající Konvenci o OECD a dva dodatkové protokoly
- vstup v platnost 30. září 1961
- nyní 32 členských zemí
- v současné době jsou na zasedání zvány i země přistupující k OECD (Chile, Estonsko, Rusko,) a země, se kterými OECD spolupracuje v rámci tzv. Programu posílené spolupráce (Brazílie, Čína, Indie, Indonésie, Jihoafrická republika).
- ČR je členem OECD od 21.12.1995
- do “rodiny” OECD patří i další organizace: **Mezinárodní energetická agentura**, **Jaderná energetická agentura** a **Mezinárodní dopravní fórum**

Organisation for Economic Co-operation and Development

OECD - hlavní úkoly a náplň

- poskytovat vládám členských států prostor k vzájemnému porovnávání zkušeností z realizace vládních politik a hledání odpovědí na společné problémy
- nejvyspělejší země světa tak sladují své postupy v celé řadě oblastí – ekonomika, finance, obchod, vzdělávání, věda a technika, veřejná správa, zemědělství, životní prostředí a další
- OECD využívá průřezový charakter své práce a iniciuje řadu horizontálních projektů. má nezastupitelnou úlohu v propojování problémů životního prostředí s ekonomickými aspekty
- velký význam má dlouhodobá analytická a koncepční práce OECD v oblasti životního prostředí, např. Zprávy o politice, stavu a vývoji životního prostředí jednotlivých států, Výhledy pro životní prostředí, Environmentální strategie

Environmentální program OECD

- Od roku 1970 - Výboru pro politiku životního prostředí EPOC (Environment policy Committee) - zodpovědný za Environmentální program OECD
- Jde o zpracování hodnoticích zpráv o životním prostředí v kontextu udržitelného rozvoje, shromažďování dat o životním prostředí, zpracování indikátorů, modelů, ekonomických projektů a navrhování politických balíčků pro oblast životního prostředí v Environmentálních výhledech (2001, 2008, 2012).
- Velký význam má dlouhodobá analytická a koncepční práce OECD v oblasti životního prostředí, např. Zprávy o politice, stavu a vývoji životního prostředí jednotlivých států, Výhledy pro životní prostředí, Environmentální strategie. Výjimečná je také autorita OECD v oblasti ekonomických nástrojů pro životní
- [Struktura pracovních orgánů OECD pod Výborem pro politiku životního prostředí \(EPOC\)](#) (PDF, 21 kB)

OECD: Zaměření a priority Environmentálního programu

Zaměření Environmentálního programu OECD je revidováno a aktualizováno dle požadavků členských států každé 2 roky, na které je sestavován podrobný program činnosti.

Environmentální program OECD zaměřuje svou činnost do oblastí:

- Strategie zeleného růstu
- Hodnocení politik, vývoje a stavu životního prostředí jednotlivých států
- Změna klimatu
- Chemické látky
- Statistiky a indikátory
- Biologická rozmanitost

World Health Organization (WHO)

Světová zdravotnická organizace

- navržena v r 1945, v roce 1946 61 států podepsalo zakládající smlouvu nezávislé mezinárodní zdravotnické organizace v rámci OSN
- vstup v platnost 7. dubna 1948 = Světový den zdraví
- Nyní 193 členských zemí v 6 geografických regionech (Afrika-Brazzaville (Kongo), Amerika (S+J) - Washington, středomoří-Káhira, Evropa-Kodaň, JV Asie-Dillí, západní Pacifik - Filipíny), (národní) kanceláře WHO ve 147 zemích (www.who.cz)
- Řídicí orgán - Světové zdravotnické shromáždění (WHA), 1x ročně (květen), v mezidobí plní Výkonná rada (Executive Board) = 32 expertů jmenovaných vládami, jednají 2x ročně (leden, květen)
- sídlo = Ženeva + regionální úřady (6) a národní kanceláře v členském státě = celkem cca 8000 zaměstnanců

WHO | World Health Organization

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

WHO - hlavní úkoly a náplň

Hlavní úkoly a náplň

- Mezinárodní technická spolupráce v oblasti zdravotnictví (příprava zdravotní politiky, konzultace při přípravě strategií)
- Programy na potírání a plné odstranění některých nemocí
- Celkové zlepšení kvality lidského života = dosažení co nejlepšího zdraví pro všechny

WHO a chemické látky

WHO | International Programme on Chemical Safety

1. Dopady chemických látek na zdraví =10 (skupin) chemikálií
2. Hodnocení rizik - nástroje = publikace a metodiky
3. Toxikologické informace (toxikologická centra)= pesticidy, otravy
4. Chemical incidents and emergencies - systémy reakce na nenadálé situace
5. Posilování kapacit - implementace SAICM, GHS, RC a SC, toxikologická centra, semináře, vzdělávání - manuály a metodiky

Mezivládní forum pro chemickou bezpečnost WHO | In partnership for global chemical safety

- IOMC - Sekretariát (viz IOMC)
- SAICM: Emerging issues - olovo v interiérových barvách (viz SAICM)

Kontaminace potravin - Chemical risks in food (POPs, histamin, bisfenol-A, melamin, akrylamid...),

Nanotechnologie

WHOPES - hodnocení pesticidů

Rozhodnutí WHA - chemical safety, obsoletní pesticidy, SAICM, codex alimentarius,

Ochrana dětí před chemickými látkami - informační materiály, kampaně, studie, kohorty

International Labour Organization (ILO)

Mezinárodní organizace práce

- založena v r. 1919, od roku 1946 je součástí organizací OSN
- tripartita - vláda, zaměstnanci a zaměstnavatelé
- řídicí orgány: Mezinárodní konference práce (International Labour Conference), 1x ročně, Řídicí orgán (Governing Body) , 56 členů (28 vlády, 14 zaměstnanci, 14 zaměstnavatelé, jednají 3x ročně), Sekretariát - Labour Office - logistická, technická a publikační podpora
- sídlo = Ženeva, Švýcarsko, cca 2700 zaměstnanců včetně cca 40 field offices na světě.

International Labour Organization

International Labour
Organization

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

ILO a chemické látky

Cíle a zaměření ILO

- Cíl: zlepšování pracovních a životních podmínek - mezinárodní pracovní úmluvy a doporučení = stanoví minimální standardy v oblastech mezd, pracovní doby, podmínek zaměstnání a sociálních jistot
- Řeší výzkum a technickou spoluprací včetně přípravy na povolání a rozvoje managementu, ochrany pracujících, lidských práv a snížení nezaměstnanosti a chudoby

ILO a chemické látky

- ILO je jeden ze zakládajících členů IPCS (80.léta) v rámci své působnosti vydává mezinárodní standardy/úmluvy týkající se různých technických oblastí (Technical Conventions)

ILO Conventions

- 135 - Benzene Convention (1971)
- 155 - Occupational Safety and Health (1981)
- 162 - Asbestos Convention (1986)
- 170- Chemicals Convention (1990)

Tréninkové moduly - chemická bezpečnost - Chemical safety training modules (1998)

Bezpečnost a zdraví při používání agrochemikálií - Safety and health in use of agrochemicals (A guide 1991)

Food and Agricultural Organization (FAO)

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

for a world without hunger

Organizace OSN pro výživu a zemědělství

- Založena v r 1945 v Quebecu jako orgán OSN pro rozvoj zemědělských oblastí a zmírňování chudoby a hladu

16. října Světový den výživy

- FAO poskytuje rozvojovou pomoc, poradenství v oblasti strategií a plánování, shromažďuje, zpracovává a šíří informace o zemědělství a výživě, zvláštní programy pomáhají čelit potravinovým krizím a poskytují pomoc v krizových situacích. Běžně 2000 projektů současně (z dárcovských příspěvků)
- Řídicí orgán - konference členských států, 1x za 2 roky, v mezidobí Výkonná rada (Executive Board) = 49 členů
- Sídlo = Řím, Itálie = celkem cca 3700 zaměstnanců 5 regionálních kanceláří (Accra- Ghana, Bangkok-Thajsko, Budapešť-Maďarsko, Santiago-Chile, Káhira-Egypt), 11 subregionálních kanceláří + zastoupení v členských zemích

FAO: Food and Agriculture Organization of the United nations, for a world without hunger

FAO a chemické látky

Bezpečnost potravin - pesticidy

- Code of conduct on the distribution and of use of pesticides (Code of Conduct) - globální standardy pro nakládání s pesticidy podél celého životního cyklu
- Spolupráce se sekretariátem Rotterdamské úmluvy
- Integrated pest management and integrated vector management
- Mezinárodní standardy ohledně obsahu pesticidů v potravinách
- Environmentálně šetrné odstraňování přebytečných zásob/odpadů (stockpiles) pesticidů a prevence vzniku většího množství obsoletních pesticidů
- Budování laboratorních a institucionálních kapacit

Voda - pitná voda

Codex Alimentarius

správná zemědělská praxe (sound agricultural practice)

UN Industrial Development Organization (UNIDO)

Organizace OSN pro průmyslový rozvoj

- založeno VS OSN 1966 za účelem podpory průmyslového rozvoje a spolupráce ,v rámci OSN od r. 1985 specializovanou organizací OSN
- 174 členských zemí
- úkol: spolupráce s vládami, obchodními asociacemi, souhr. sektorem,
- 3 hlavní témata - snižování chudoby, udržitelné životní prostředí (ŽP a energetika) a “inclusive globalization” - podpora podnikání (SME), budování kapacit
- řídicí orgán - generální konference (1xza dva roky), průmyslová rada - zástupci 53 zemí - plánování a zavádění programů
- sídlo = Vídeň, Rakousko
cca 700 zaměstnanců
celkem 2500 expertů z různých zemí

unido.org

UNIDO a chemické látky

Tématická priorita “životní prostředí a energetika”

- znečištění životního prostředí - pesticidy, PCB a další látky
- Čistší a udržitelná výroba - chemický leasing, SAICM a další (Montrealský protokol)
- Voda - ochrana pitné vody před chemickými látkami
- Podnikání v zemědělství (a jeho dopady)

Chemické látky: POPs a PTS

- UNIDO POPs portál [unido.org: UNIDO POPs Portal](http://unido.org:UNIDO%20POPs%20Portal)
- NIPy, aktualizace NIPů, odstraňování pesticidů a PCB, kontaminovaná místa (e-learning), BAT/BEP atd.

Příprava metodik (guidelines) + projekty a publikace

[unido.org: Montreal Protocol](http://unido.org:Montreal%20Protocol)

[Selected UNIDO Projects](#)

UN Institute for Training and Research (UNITAR)

Vzdělávací a výzkumný ústav OSN

- Od r. 1965, původně v New Yorku, od r. 1993 sídlí v Ženevě
- Původně jako institut pro vzdělávání diplomatů působících při OSN, ale rozsah se rozrostl v návaznosti na požadavky rozvojových zemí do tří oblastí - Diplomacie, mír a bezpečnost, životní prostředí a “governance”
- Životní prostředí se dělí do čtyř oblastí
 - ✓ Nakládání s chemickými látkami a odpady
 - ✓ Klimatická změna
 - ✓ Správa environmentálních záležitostí a environmentální právo (“governance”)
 - ✓ Biologická rozmanitost

United Nations Institute for Training and Research (UNITAR)

unitar

United Nations Institute for Training and Research

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

UNITAR a chemické látky

Program Nakládání s chemickými látkami a odpady

- implementace MEAs - SAICM, Stockholmská úmluva, Rotterdamská úmluva, GHS
- nanotechnologie
- řízení rizik
- sdílení informací

Projekty: United Nations Institute for Training and Research (UNITAR)

- vytvoření “národního chemického profilu” - inventura právní, institucionální a technické struktury v daném státě včetně silných a slabých míst, prioritních témat a
- více než 30 zemí na základě informací od UNITAR vytvořilo národní program pro nakládání s chemickými látkami
- emise rtuti do ŽP - Latinská Amerika

Kurz mezinárodního práva v oblasti nebezpečné materiály a odpady
(přednášky i e-learning = 18 měsíců)

Správa environmentálních záležitostí - posilování implementace UN ECE Aarhuské úmluvy (přístup k informacím) a zejména zavádění a rozvoj registrů znečištění (PRTR), příprava na vyjednávání

Světová banka

- Skupina pěti bankovních institucí (Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj, IBRD (1945), Mezinárodní finanční korporace (1956), Mezinárodní asociace pro rozvoj (1960), Multilaterální agentura pro investiční záruky (1988) a Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (1966))
- Hlavní cíl je snížení chudoby ve světě=podle MDG (Rozvojové cíle tisíciletí) - udržitelný rozvoj
- Zlepšuje životní úroveň prostřednictvím podpory hospodářského růstu a rozvoje - půjčky a budování kapacit - vytváří prostředí pro investice a pracovní příležitosti, udržitelný růst a podpora chudých a jejich zapojení do rozvoje.
- Řídí Rada guvernérů (1x ročně na podzim), každodenní činnost řeší - Rada výkonných ředitelů (1+25)
- Sídlo = Washington D.C., USA, celkem cca 10000 zaměstanců

[Worldbank](#)

World Bank (WB) a chemické látky

Projekty - témata

Montrealský protokol

POPs

Krizové řízení - havárie, katastrofy

Klimatické změny - adaptace

Energetika

Zelený růst (green growth) a mnoho dalších

Stránka projektů: [Projects & Operations - Projects | The World Bank](#)

Jak hledat: [Documents & Reports - By Topic](#)

UN Development Programme (UNDP)

Program OSN pro rozvoj

- od r. 1966 spojením původního OSN rozšířeného programu technické podpory (od r. 1945) a Zvláštního fondu OSN (1958), Cíl = podpora rozvoje a snižování chudoby,
- aktivity 4 oblastech - snižování chudoby a cíle milénia, demokratické uspořádání (volby, lidská práva, ženy), krize - prevence/připravenost a obnova, životní prostředí a udržitelný rozvoj
- nyní ve 177 zemích, 5 geografických regionech (Afrika, Arabské země, CIS+CEE, LAC, Asie-Pacifik)
- spolupráce s vládami na rozvojových programech/ politikách a projektech
- Řídicí orgán - Executive Board (36 členů z 5 regionů (AFR=8, Asie= 7, CEE=4, LAC= 5, WEOG=12,) 1x ročně zasedání, Rada zasedá od r. 2010 2x ročně
- sídlo = New York, USA

UNDP.ORG

UNDP a chemické látky

3 oblasti

Nakládání s chemickými látkami obecně (sound chemicals management (SMC) = SAICM)

- Budování národních kapacit a udržitelného rozvoje do národních plánů včetně spotřeby a výroby
- Zelená ekonomika/průmysl/rozvoj

Chemické látky - POPs, těžké kovy a ochrana ozonové vrstvy

- Montrealský protokol a jeho implementace
- otázka socioekonomických dopadů “chemicals and gender”
- Implementace Stockholmské úmluvy,
- pesticidy, těžké kovy - konkrétní projekty

(Integrované) **Odpadové hospodářství** (“3R”)

+ ochrana vod

+ klimatické změny a jejich adaptace - přesahy

UNDP= Implementační agentura GEF

Další nástroje související s chemickými látkami

Londýnská úmluva o předcházení znečištění moří odpady a jinými (r. 1972 a její protokol - Mezinárodní námořní organizace (IMO))

Barcelonská úmluva o ochraně Středozemního moře před znečištěním (UNEP, r. 1976)

Úmluva o ochraně mořského životního prostředí severovýchodního Atlantiku (OSlo-PARis) - 15 vlád Evropy, r. 1998, nahradila původní Oslo Convention (72) + Paris Convention (74)

Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW) - kontrola dodržování Úmluvy o zákazu vývoje, výroby, skladování a použití chemických zbraní a jejich ničení (vstup v platnost 1997, sídlo Haag) - odzbrojení a odstranění zbraní hromadného ničení

Radioaktivní odpad - **Úmluva o jaderné bezpečnosti** (Convention on Nuclear Safety) - Mezinárodní agentura pro atomovou energii (IAEA-International Atomic Energy Agency)

Dotazy k dnešnímu tématu?

Shrnutí předmětu ENV005

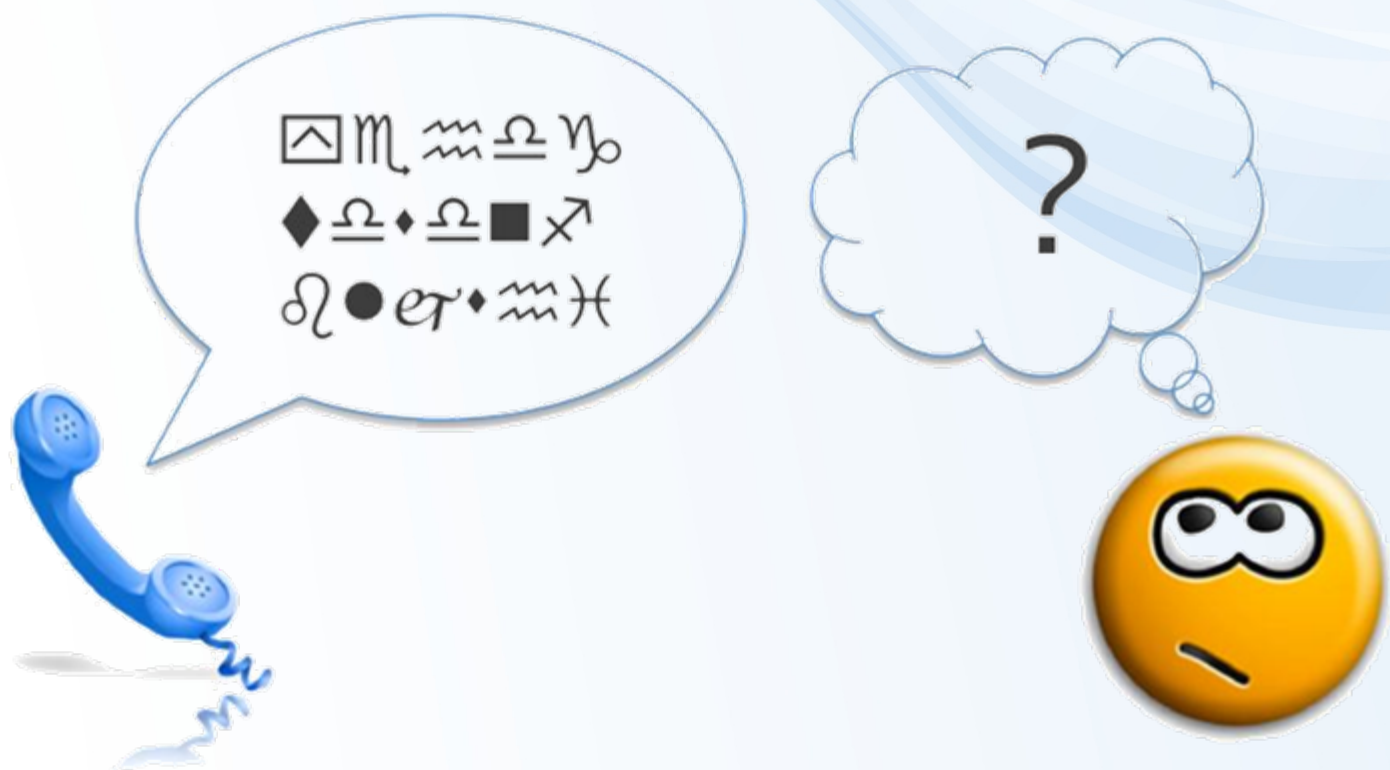
Co vše jsme v ENV005 probrali?

Pohled přednášející(ch)

- ✓ Úvod do a přehled o stávajícím (komplexním) systému mezinárodních nástrojů k chemickým látkám na globální úrovni
- ✓ Přesah nástrojů do národní legislativy a souvislost s EU nástroji
- ✓ Hlavní nástroje, hráči a řešené otázky = možnost uplatnění
- ✓ Věcná a politická rovina
- ✓ Problémy s nimiž se setkáváme:
 - věcné otázky - rozsah nástrojů,
 - využívání zdrojů (lidských, finančních a jiných),
 - účinnost = expertiza vs. duplicita,
 - zapojení do politického rámce a časová náročnost

A jaký je váš pohled na ENV005?

BASEL CONVENTION

Multilateral Fund
for the Implementation of the Montreal Protocol

Share Responsibility

ROTTERDAM CONVENTION

THE WORLD BANK

Working for a World
Free of Poverty

unitar

United Nations Institute for Training and Research

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION FOR EUROPE

International Labour
Organization

World Health Organization

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME
OZONE SECRETARIAT

Diskuse

Co mi kurz dal?

Uplatním to ve studiu - kde?

Uměl(a) bych využít znalosti v jiných oblastech? Kde?

Potřebnost pro praxi?

Co mi chybělo?

Kde bych ubral/a?

Co by mi pomohlo?

Důvody, proč by si lidé tento předmět měli zapsat...

**Děkuji všem za spolupráci v průběhu
celého kurzu!**

**Přeji hodně úspěchů při využití
získaných informací z ENV005 v praxi!**

